

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΙΕΤΣΙΟΣ

1

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

COMPARATIONES PHYLOSOPHO
RVM ARISTOTELIS ET PLATO
NIS A GEORGIO TRAPEZVN
TIO VIRO CLARISSIMO.

AD LECTOREM. .E.

EN habes optime lector treis à Georgio Trapezuntio
libros olim scriptos, et nunc primū Venetiis opera Au
gustini Clarauallis editos. Quibus ille doctissimus uir,
Aristotelis Platonisq; Comparationē aggressus, Aristo
telē Platone longo intervallo superiorem esse cōtēdit.
Qua in re, sic oēm phýlosophiā, reliquasq; omneis ar
teis bonas admiscet, ut digni planè sint, qui ab omni
bus studiosissime legantur. Quare nō in merito fa
ctum à Bessarione Cardinali Niceno, uiro cum
utraq; lingua Eminētiss. tum uita sanctita
te Clariss. cognosces, q̄ Trapezūtio respō
dendū sibi pro Platōe cēsuerit, quippe
qui uereri poterat, ne mortaliū ani
mi, librorū huiuscemodi lectiōe
ibuti, facile unū Aristotelē
amplexarētur, platonē ue
ro aut negligerēt, aut
etiā grauius et acer
buis accusarent.

Cautum est ne quis per Desennium.

Illustrissimo, ac excellentissimo principi. D. Francisco. ii.
sfortiæ Vicecomiti Duci Mediolani meritissimo. F.
Augustius Clarauallis Mönfalcōius, eremita Au-
gustinianus, Theologiæ doctor. S.P.D.

Ternæ his diebus à magistro Io. Benedicto,
theologo isigni, comite palatino, litteræ mihi
redditæ sunt, quæ cū eruditōis, & beneuolen-
tiæ plurimū p̄stulerit, incredibili p̄pe me uoluptate af-
fecerūt. Nec minus ingenii acumen, quod nō mediocre in
eo esse p̄spicio, q̄s suauitas morū & amor, q̄ eū impulit
ad scribendum, me delectauit. Hortatur itaq; atq; sua-
det his litteris, ut librū, quē Georgius Trapezūtius, uir
eloquētia, & doctrina isignis, de cōparatiōe Platonis,
& Aristotelis ediderat, formulis p̄ssim; celsitudini tuæ
dicatū, emittā, & corrigā. Cuius exēplar, dominus Ia-
cobus de Bānssis, oī uirtutū genere p̄ditus, paulo ante
ex Tridēto, eā quoq; cā sibi d̄misit (Sciebat. n. me, itui-
tu sapientiū. uiri. R. P. mei. D. D. Car. Gri. studiorū pa-
tris & p̄tectoris, eiusmodi negotiis occupari.) Ego cū
illius gratia, quē plurimū ueneror, tū celsitudis tuæ, cui
ob ingenii, eruditionē, iustitiā, liberalitatē, & singularē
erga ordinē nostrū beneficentiā, magnopere afficior, ad o-
pus pagēdū me accixi. Quod ut fieret, nec sūptui, nec
laboribus ullis, q̄ nō exigui fuere, pepci. Illd̄ etiā nō me-
diocriter me mouit, q̄, ego uli, ex Clarauallisibus Tur-
derti, (q̄uis mō nos fortuna dederit pessū) q̄ illustri fami-
liæ tuæ semp̄ adheserūt. Accipiet ergo celsitudo tua, ex
mūere seruatorū suorū, G. Trapezūtini opus, sub illius p̄si-
dio nūc primū excussū. Q̄ d̄ si, ut sp̄o, nō asp̄nabitur,
plura, ac maiora ī dies p̄stolari licet. Quæ diu ualeat.

Illustrissimo, atq; Inclytissimo Mediolani Duci Frãci
· sco. ii. sfortiæ Vicecomiti frater Benedictus Mō
cettus sacrae Theologiae doct̃or, eremita
nus, humilem commendationem. D.

PRiscis tēporibus Dux illu. duo præ cæteris cla
rora, liberalium gymnasiolorum lumina in or
bem effluxerunt, quæ omnia mortalium inge
nia illustrarunt, uel captiuarunt. Alterum sanè aca
demicorum pater ille Plato, Augustini cognomento, di
uinus. Alterum uero peripateticorum princeps Aristot
eles, qui & si annos circiter uiginti sub diuino Plato
ne gloriosissime militarit, ac præ cæteris platonica sa
pientia triumpharit, minime tamen Platone inferior
Aristotelen extitisse, uerum longe illum superasse artis,
& doctrinae magnitudine non desuerunt, qui asserer
ent, quoniam uirtutum excellentia & gloria amplitu
do aptissimum liuoris pabulum esse solet. Idq; potis
simum in causa fuisse arbitror, q; innumeris, penè locis
Aristoteles Platoni aduersari uisus est. Quorum dissid
ia litteraria, nullis unq; retroactis discussa sæculis,
hæc ad usq; tempora deducta sunt, hisq; Plato cele
bratur ac defenditur, illis autem Aristoteles in deorum
numero collocatur, nam si quispiam æquo animo pen
sitauerit eorum asseclas, duos præsertim è neutricis ui
ros inueniet sua tempestate celebratissimos, Bessarionem
Cardinalem nicenum & Georgium Trapefonti
num. Qui de omnigena Platonis, & Aristotelis præ
stantia inuicem altercantis acerrimè disputarunt, ualidè

a ii

diffimulq; ratiocinationibus adeo dimicarunt, ut cui
ferenda sit palestræ uictoria, non facile iudicetur, &
si Bessarionis opinio de præferendo Platone suis antea
lucubrationibus emissis, & latentibus trapesuntinis
uigiis, ex quapiam serè (ut aiunt) hois contumacia,
hunc usq; in diem uerior habita sit, Nuperrime ue-
ro quâ præclaræ Georgii lucubrationes in lucem pro-
dient, quibus Aristoteli Platoni præferendum esse
contendit aduersus Bessarionem, quibusq; eruditioris
bus ingenis lectu gratissimæ. Id sanè plurimum dece-
re constitui, ut tuo protecte patrocinio, sapientia, &
authoritate publice legerentur, nec mihi persuadere
potui, cui dignius, cui melius hoc excultū & exopta-
tum opus dedicandum foret, q̄ tibi Illustrissimo, ac
utriusq; professionis Duci sapientissimo, qui tantâ phi-
losophorum controuersiam diiudicare, atq; eam è me-
dio tollere possis. Ipse es profecto. Dux illu. Mecenas
ille integerrimus uirtutum omnium protector, quem
summo semper amore, ac ueneratiōe sum prosecutus ob
eximias animi tue dotes, iustitiam, sapientiam, prou-
dentiam, religionem, liberalitatem, munificentiam,
pietatem & clementiam. Taceo præclaræ sobolis tuæ
nobilitatem, & cumulatissima parentum stemmata,
quibus nulli es hac in nostra tēpestate secundus. Quæ
ex re te rogatū summo opere uelim, ut opus hoc incla-
tissimo nomini tuo dedicatum, hylari fronte suscipias,
meq; omnibus in uotis tuis obsequentissimum, deditis-
simum habeas. Vale.

LIBRI PRIMI CAPITULA

Quid causæ sit, quod alii uerba, non res sequuntur, alii contra, alii sola orationis concinnitate gaudent, alii utrisq; & rebus, & uerbis, ac compositione ipsorum.

Quod Plato, platoniciq; omnes, uerbis, & lenocinio compositionis solum ualuerunt, rebus penitus nudi sunt, Aristoteles in utrisq; magnus, & opis diuisio.

Quod etiam in dicendi artibus præstantior Platone Aristoteles.

Quod in differendi studiis princeps omnium Aristoteles est, Plato rudis.

Quod in naturalibus mirum in modum excedit Aristoteles.

Quod etiam in mathematicis rudem hominem Platone dixero, si ad Aristotelem conferas.

Quod in metaphisicis quoq; præstat omnibus Aristoteles. Plato contra, longe ab ea sapientia reiectus est.

De Iactura nonnullorum Aristotelis uoluminum, & quibus tribus alphabetis, tria negotia physicum, metaphisicum, morale complexus est.

Quod longe Aristoteles in morali philosophia doctior est Platone.

Enumeratio breuis, & de docendi confusione platonica.

Secundi libri capitula hæc sunt

Quod in hoc libro demonstratur conuenire Aristoteli ueritati catholice Platonem minime.

Quod doctoribus ecclesie impium est non credere in

his solum quæ ad salutem necessaria sunt, in cæteris nihil refert, etiam si contra ipsos sentias.

Diuisio huius libri secundi, et Plato uerbis unum dicit deum, cum re multos colat, Aristoteles, ad unum cuncta principium refert simpliciter primum, nec cæteris cõnumeratũ, et de officio traductoris de omnipotentia dei, de theologia Platonis, et Aristotelis.

Quod Aristoteles subintellexit deum unum, et trinũ esse, et quod crateris impressa sunt uestigia dei, ex quibus subintelliguntur, quæ credimus.

De uestigio unius ac trini dei corporibus impresso, in quantum corpora sunt.

Quod corporibus impressum uestigium de summo Aristoteles accomodat.

Quod de deo loquens, nunc plurali, nunc singulari numero utitur Aristoteles, et quod rerum omnium perfectionem, idest finem in ultimum in trinitate ponit.

Quod amore ueritatis labor hic authori susceptus fuit, et de potestate nonnullorum uerborum.

Quid Aristoteles senserit de productione mundi.

Quod non à natura dei, neque, ut pars à toto, sed à uoluntate dei dependet mundus, secundũ Aristotlem.

Quo pacto à libera uoluntate dei dependere mundũ Aristoteles opinatur.

Quod Plato poetice, ac per fragmenta de animo, et immortalitate ipsius loquitur, Aristoteles demonstrat.

Aristotelis de animi natura, sententia latius explanatur.

Quod patiens, atque agens principium similiter est in animo, sicut in corporibus.

De his, quæ Aristotelicam de animo consequuntur sententiam, & de indiuiduatione, compositioneque; intelligentiarum.
De origine animi secundum Aristotelem.

De providentia, & fato.

Quod sicut scripturæ, sic Aristoteles quoque; omnia diuinitus huius creaturis tribui censeat, quæ suscipere possunt.

Quod omnis heretica peruersitas, & graecorum calamitas à Platonis scriptis orta est, ab Aristotelicis contra, maxime latini adiuti sunt.

De origine lacrimarum, & utilitate ipsarum.

Quod uerisimile est Aristotelem ueram salutem, esse consecutum.

Libri tertii, quæ de uita utriusque; est. Capitula hæc sunt.

Quod de laude unius, & de turpitudine alterius in hoc aperte agitur, & quæ à scriptis eorum, uita sua est examinanda.

2. De sceleribus Platonis ab iis, quæ scripta sunt in phaedro, & cupidine.

3. Quod aperte ostenditur, Platonis animus ex publicatione malierum.

4. Quod uirginitas, & ieiunium uoluptati maxime opponitur, & uoluntas informatos à se animos, aut in æternos trahit cruciatus, aut ad æterna gaudia ducit.

5. Quod Aristotelis uita, platonice penitus opposita est, ut ab utriusque; scriptis colligitur.

6. De inuidia, & obtreffatione Platonis in quattuor uiros graeciae saluatores.

7. Quod ex arrogantia, & leuitate plato plusquam; hominem se esse prædicat.

8. De Alexandro magno, & quæ ipsum, & Aristotelem

- deus misit, ut p̄ eos ad scripturas, hoies p̄parare diuinas, & cur gæci excellentissimi, uel uitio, uel uirtute oium gētū sunt, & de duobus uiris, q̄ modo fulgēt.
- 9 Quod plato legibus suis, sic adolescentes ad modestiam exercet, ut ad luxuriam uersutus impellat,
- 10 Quod plato perpetua legibus suis fore ciuitates somnians, & publice, & priuatim instituit.
- 11 Quod diuinitus illud platoni dictū est, optimā rēp̄ non esse simplicē, quodq; id solis uenetis contigit.
- 12 Quæ de anima in decimo de legibus scribit plato.
- 14 Quod plato uiris agendi, mulieribus præter naturam, patiendi uim infert.
- 15 Quod platōis scripta, p̄cepta, instituta, græciā pdiderit.
- 16 Quod nisi prouideatur, similiter ruent occidentalia.
- 17 Quod non Aristoteli, sed epicuro, & Machumeto, conuenit plato.
- 18 De Machumeto, & q̄ longe platone astutior.
- 19 Excursio in desidiā christianorum.
- 20 De gemisto, & q̄ nisi obstes, initia prima, magnæ plerumq; calamitates insequuntur; quæ res ipsius Machumeti patet exemplo.
- 21 Omnium hominum, qui grati esse uolunt, in laudes Aristotelis conuocatio, & grata meritorum Aristotelis authoris confessio.